

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΠΟΣΩΤΙΚΗ ΚΑΤΑΜΕΤΡΗΣΙΣ

ΥΠΟ Ι. ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗ

Όπως, όταν κατά το δεύτερον ήμισυ του 19ου αιώνος ανεφανίσθη ή ιστορική σχολή, δέν έπαυσε νά έχη ένδιαφέρον ή άφηρημένη οικονομική θεωρία ή έργαζομένη διά τής μεθόδου τής άπαγωγής και άναχωροῦσα έκ τής άρχής του άτομικού συμφέροντος, εῴτω και κατά τās πρώτας δεκαετηρίδας του είκοστού αιώνος, δτε τὸ οικονομικὸν ένδιαφέρον έτράπη πρὸς τήν καταμέτρησιν με ὄργανα τήν στατιστικὴν και τήν λογιστικὴν, δέν έπαυσε νά έχη αξίαν ή ιστορική σχολή. Ἡ Ισχυρά μορφή του Schmoller έξηκολούθησε νά ὀδηγή τās έπιστημονικὰς έρεῦνας τῶν οικονομολόγων και μένει εἰσέτι άφθονον ιστορικὸν ὄλικὸν πρὸς συλλογήν και έπεξεργασίαν και εἰς τās κατ' ἴδιαν χώρας, ἀλλὰ και εἰς τοὺς καθ' ἑκαστον κλάδους τής οικονομικῆς δράσεως. Εἶναι ἔμως προφανές δτι αἱ ἀνάγκαι του νεωτέρου κράτους και τῶν έπιχειρήσεων απαιτοῦν έπιτακτικῶς τήν χρῆσιν βοηθημάτων, εἰα ή στατιστική και ή λογιστική, οὐχι χέφριν αὐτῶν έαυτῶν, ἀλλὰ πρὸς καταμέτρησιν τῶν οικονομικῶν φαινομένων, τής σπουδαιότητος αὐτῶν και τής δυναμικότητός των, ἀπό τε ιδιωτικῆς και ἀπό ἔθνικῆς ἀπόψεως. Προπολεμικῶς ἤδη, κατόπιν τής συγκεντρώσεως τῶν έπιχειρήσεων ἀλλὰ και τής κρατικῆς ἀναμίξεως εἰς αὐτὰς κατέστη προφανῆς ή ἀνάγκη τής καταμετρήσεως. Οὕτως ή μεγάλη διάδοσις τής άνωνύμου εταιρείας κατέστησεν ἀναγκαῖον τὸν έλεγχον του Κράτους εἰς πάσας τās χώρας διὰ τής δημοσιεύσεως τῶν λολογισμῶν Ἰδίως, ἐπὶ τῇ βίσει τῶν ὀποίων καθιερώθη ὑπὸ του Οὐγγρου στατιστικού Kögösy τὸ πρῶτον στατιστικὴ τής ἀποδοτικότητος (rentabilité) τῶν έπιχειρήσεων τούτων. Ἀπὸ του 1909 ή γερμανική κυβέρνησις ἤρχισεν εκδίδουσα έτησίαν έκθεσιν «περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν έργασιῶν τῶν γερμανικῶν άνωνύμων εταιρειῶν» εν ή συνεκέντρωςε τὸ ὑπάρχον έπίσημον ὄλικὸν και έκ τής ὀποιας προήλθον εἰς φῶς διάφορα δυσχερῆ ζητήματα κεφαλαίου και κέρδους.

Ἀναγκαῖα κατέστη συγχρόνως και ή έπεξεργασία του λογαριασμοῦ του κόστους τῶν προϊόντων, ή διάκρισις μεταξὺ έμέσου ή πρώτου κόστους και έμμέσου ή γενικοῦ τοιούτου, ἥτις ὀπῆρξε μέρος τής γενικῆς κινήσεως τής γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα έπιστημονική διεύθυνσις τῶν έπιχειρήσεων (scientific management).

Διὰ τοῦ παγκοσμίου πολέμου καὶ τῆς ἀναμιξεως τοῦ κράτους εἰς τὴν οἰκονομικὴν δράσιν τῶν πολιτῶν ἔλαβον ἡ στατιστικὴ καὶ ἡ λογιστικὴ νέαν ὄθησιν. Ἡ κυβέρνησις εἶχεν ἀνάγκην πληροφοριῶν ἀκριβῶν ἐπὶ τῶν διαθεσίμων κα' τῆς παραγωγικότητος, ἦτο ὑποχρεωμένη νὰ καθορίσῃ κέρδη, τιμὰς καὶ ἡμερομίσθια, ἐκανόνιζε τὸν χρόνον ἐργασίας, πάντα δὲ ταῦτα οὐχὶ ἀπὸ ἀπόψεως κινωνικῆς εὐημερίας ἢ σοσιαλισμοῦ ἀλλ' ἀπὸ ἀπόψεως παραγωγῆς ἐφοδίων πρὸς πόλεμον.

Ἡ μεταπολεμικὴ ἐξέλιξις τῆς ἀνωτέρας ἐμπορικῆς ἐκπαιδεύσεως ἔδωκεν ἐπίσης ὄθησιν εἰς τὴν ποσοτικὴν καταμέτρησιν. Ἀνώτεραι ἐμπορικαὶ σχολαί, ἰσοβάθμοι πρὸς Πανεπιστήμια ἰδρύθησαν ἀλλὰ καὶ αἱ οἰκονομικαὶ σχολαὶ τῶν Πανεπιστημίων ἔλαβον μᾶλλον τὸν χαρακτῆρα ἐμπορικῶν σχολῶν. Ἡ βιωτικὴ οἰκονομικὴ καὶ ἡ οἰκονομικὴ τῶν ἐπιχειρήσεων καθὼς καὶ ἡ λογιστικὴ ἀποτελοῦν ἀπαραίτητον μέρος τῶν πανεπιστημιακῶν μαθημάτων ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ. Τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Λονδίνου, ἀκολουθοῦν τὸ παράδειγμα τοῦ Μπέρμιγχαμ καὶ τοῦ Μάντσεστερ ἰδρυσεν ἐμπορικὴν σχολήν. Ἡ οἰκονομικὴ ἐπιστήμη ἀντὶ νὰ θεωρηθῆται, ὡς παρ' ἡμῖν καὶ ἐν Γαλλίᾳ, ὡς σπουδὴ χρήσιμος μόνον εἰς τοὺς νομικοὺς, τοὺς ὑπαλλήλους, τοὺς δημοσιογράφους, τοὺς καθηγητὰς καὶ τοὺς ἀνθρώπους γενικῆς μορφώσεως, θεωρεῖται ὡς ἐπαγγελματικὴ μόρφωσις τῶν μελλόντων νὰ διευθύνουν ἐπιχειρήσεις.

Αἱ νεώτεραι μεγάλαι ἐπιχειρήσεις συλλέγουν πρὸς ἰδίαν ὄσηγιαν στατιστικάς. Πολλὰ δὲ Πανεπιστήμια ἐν Ἀμερικῇ διωργάνωσαν γραφεῖα ἐρευνῶν (bureau of business research) ὑποστηριζόμενα ὑπὸ τῶν ἐπιχειρήσεων χρηματικῶς καὶ διὰ στατιστικοῦ ὅλκου. Ἀλλὰ καὶ ἕτερον πόνον τοῦ ἐμπορικοῦ κόσμου θεραπεύουν τὰ γραφεῖα ταῦτα: ἀσχολοῦνται μὲ προβλέψεις ἐπὶ τῆς μελλούσης ἐξελίξεως. Ἡ πρόβλεψις εἶναι ἡ καλυτέρα ἀσφάλεια διὰ τὸν ἔμπορον. Κυρίως ἐν Ἠνωμέναις Πολιτείαις ἔλαβε ἔκτασιν ἡ πρόβλεψις τῶν ἐργασιῶν (Business Forecasting). Καὶ πρὸ τοῦ πολέμου ὀπῆρχον γραφεῖα ἐφοδιάζοντα τοὺς πελάτας τῶν μὲ προβλέψεις ἐπὶ τῶν μελλουσῶν κινήσεων τοῦ ἐμπορίου. Ἀπὸ τοῦ πολέμου καὶ ἐντεῦθεν ἀνέλαβον τὸ ἔργον τοῦτο ὀργανώσεις ἀκαδημαϊκῶς μορφωμένων εἰδικῶν ἐν συνεργασίᾳ πρὸς ὠριζμένα Πανεπιστήμια. Ἡ γνωστοτέρα δλων εἶναι ἡ Οἰκονομικὴ Ὑπηρεσία τοῦ Χάρβαρντ (Harvard Economic Service) ἣν ἠκολούθησεν ἡ Οἰκονομικὴ Ὑπηρεσία τοῦ Λονδίνου καὶ τοῦ Καίμπριτζ (London and Cambridge Economic Service), ἐν Γερμανίᾳ δὲ τὸ (Institut für Konjunkturforschung ἐν Βερολίνῳ).

Αἱ ἐργασίαι αὗται ἤγαγον εἰς μεγαλυτέραν ἐρευναν καὶ συνεχῆ διαλογὴν πολλῶν οἰκονομικῶν στατιστικῶν ἢ πρῶτερων. Ἡ μέθοδος μετρή-

σεως του επιπέδου τῶν τιμῶν διὰ τοῦ τιμαριθμοῦ ἔγινε συνηθεστάτη. Ἐπιπλέον καὶ εἰς τὸν πλεόν συντηρητικὸν κλάδον τῆς οἰκονομικῆς δράσεως δηλαδὴ εἰς τὴν γεωργίαν ἤρχισαν ἐφαρμοζόμεναι αἱ μέθοδοι τῆς ἀκριβοῦς καταμετρήσεως, ἰδίως στατιστικαὶ κατόπιν χρήσεως λιπασμάτων καὶ λογιστικῆ καταμέτρησις κόστους, τιμῶν καὶ εἰσοδήματος τοῦ γεωργοῦ. Ἐπιπλέον ἀπὸ χημικο-βιολογικῆς ἀπόψεως ἔχομεν ἐπιβεβαιώσιν τοῦ οἰκονομικοῦ νόμου τῆς ἐλαττουμένης ἀποδόσεως (law of diminishing return, Gesetz von abnehmenden Bodenertrag). Εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν κατεύθυνσιν τῶν γεωργικῶν καταμετρήσεων διαπρέπουσιν ὡς γνωστὸν οἱ Δανοί.

